

Кыягыры

«Человек дождя» фестиваль алтынчы кере кураалады. Аны башламчысы у фахмулу жаш Амир Ивасовду. Фестивальга ол ишлеген сураты аты берилгенди. Ол кеси да аутисти. Болсада аны чыгармалары белгилли суратчылары да семир эттирди. Бюгонюкде Амир дизайн колледжини студентиди.

көнгөргенини, жаш фахмулага не болушук этилгенини кесеринден айтаңды. Аутизмдери болганына жашауага көз кыраамлары энчилклерин белгилеп, ала суратларында тазалыкны, ашылыкканы көрүптөнгендери черттенди.

Энчи сабийлени көз кыраамлары — суратлага

КыР-ни Миллет музейинде «Человек дождя» жандаурулук фестивалыны кезиуто көрмочю ачылганды. Ол аутизм аурууну юсонден хапарны кенг жайууну халкка арагы кюнчюне жораланганды. 2008 жылдан бери 2 апрельде белгиленген бу кюн торло-торло чакырылыула бла этеди. Быйыл а «Аутизм эм адам улу - хар жашуу да багыльды» деген ниет бла бардырылады.

Фестивальга кыташханланы саны есенни айтычады — быйыл Нальчикке кеслерини чыгармаларын Санкт-Петербургда, Донецкден, Питтгорскдан жаш фахмула илгенди. Ол аутизмдери болганын жашауларын, чыгармаларын жамауатха ачыкчалар, алачы аныгар, фахмуларына тутхулуку этен эмда быйыл энчи сабийлени жамаат жашуага сингадир мурад бла бардырылады.

Көрмочюде уа суратла эки залда салынгандыла. Биринчисинде асламы Амир Ивасовун чыгармаларыдыла. Кертинси айтаңды, алачы профессионал билими, улуу жашуу сынауу болганын суратчы ишлеген сунарактса — болулары, сюжеттери алай сейир эттирди. Бюгонюкде, аутизм кенг жайылган кезиуде, быйыл энчи сабийлени аныгарла сойюген адами, сөзсөз, бу

дери ишлериди. Көрмочю ачелууундан сора сабийге жыйылбай, көз шарлары кёйтө учургандыла — ол аутизмдери болганына бла алачы ата-аналарына тутхулуку халкка арагы белгисиди. ТИКАЛАНЫ ФАТИМА. Суратла авторундула.

Сый беруу Таулагыа, таулулагыа да тансыкылыгыа — назмуларында

Бу кюнчюде Псков областада Сюд департаментни управленийсыны таматасы, юстицияны 1-чи классы кырал советниги Николай Морозов юбилейни белгиледи.

Узакда жашаган оруслу жашны юбилейи бла бизни не байламлыгыбыз барды, деп соруккала да болура. Алагы айтыргымын: байламлыгыбыз барды. Жаш Бабугенде тууганды, Огары Малкырада окуганды, таулау, таулауны да сойюгенди, тансыкылаңалы, жоклаңалы турды. Малкыр тилии да бек иги биледи.

аслам болганы окуучуларына сауэга этгенди. Анда да автору республикага аны адамлары жораланган назму тизгинлери аслам жери аладыла. Николай, сөзсөз, көп жылланы эсинде,

Николай билили да, хунери да адамды. Сюд системаны айнытууга улуу кыйын салганы ючюн «За усердие» деген 1-чи даражалы белги бла сауэланганды. Россей Федерацияны Президентини Владимир Путини буйругуу бла генерал-лейтенант деген чынага дери кетюрюлгенди. Ол назмула жазады, кый кюбууну уста согады, жырлайды, аламаат суратла ишледиди. Чыгармачы ишлерини Кавказга, Кыбарга, Меккеге, Огары Малкырага, Бзынгырга, Нальчикке, таулу тиширлууга, халккыбызны белги адамларына, миллетибизни кечюрюлгенине, тууган жерине кыйтууну кууачына жоралды.

Назмуларына бла жырларына жарашдырылган клипте Интернетде кенг жорююдоле. Алачы араларында «Мен Нальчикке барам», «Таулу кыз эшен өрге жан», «Кавказны голлери», «Таулагыа», «Тансык болама», «Кышу», «Шукума писмо», «Тау эл», «Бзынгы», «Кызыңыла», «Нальчик», «Хасания эл» деген, дагыда көп башха назмулары энчи айтырга тийишлиди. Алачы кыйтарып окуругунг келеди.

жюргинде тутаркыды бизни тамаша тайбигаты болганы жерибизни. Таула емюрледен кылаңган ауазланы сакыйлаңды. Ала бу жердеде тууп есен оруслу жашны ауазында да эшитиледи. Ма аны ючюн бу кюнчюде Хасанияда, Черек районуну Кыаштатау, Огары Малкыр, Бабуент, Бзынгы элдеринде мектептерини окуучулары аны назмуларын айтадыла, тууган кюнчю бла байланы интирле курыйдыла, көп жылланы биргесине ёген, мектепде окуганы тенгери уа, атын огуртулуку бла айта, алгышайдыла, узак емюр, сапукч, эсенлик тежейдиле. Морозов битеу жюргейи бла тауларыбызга эмда мында жашаганы адамларыбызга баш урса эсе, бу жерин мағанасы улдуу. Алай эсе уа, аны алгышайлыгы, аны тууган жерибизге алаң жазган назмулары, жырлары, ишлеген суратлары ючюн жюргөндөн ыспас этебиз.

Жамауатха кыошулургыа магарла излей

Бу кюнчюде «Радуга» республикалык социал-реабилитация арада Аутизмден ауруганын битеудини ючюнчю жораланган кенг болганды. Аны ишине КыР-ни Урууну эмда социал кыоруулау министрствосуну келечилери, аны бойсунуунда болганын укрежденилганы психологлары эмда социал иш бла кюрешиген, республиканы Сапукч сакылау, Маданият, Жаркылаңдыруу эмда итму министрстволарыны эмда башха ведомстволаны келечилери, волонтерла-медикле да кыташкандыла.

Ишине башлай, КыР-ни урууну эмда социал кыоруулау министрствосы Ратмир Акценов бу жыйылуу не хыйсалдан кыралганын аныгалаңды. Баш доклады ала КыР-де Сабийни эркинликтери жаңы бла улпюномоченый Амина Бадракова сөйлөгөндү. Ол аутизмден ауруганын сабийлени социал жаңы бла кыоруулау бла байланы кылаалы иште тамалласта куруганын мастер-класслар, торло-торло тренингле, алай энчи сабийле, алачы ата-аналары бла тюбешуу-лерибиз, башха жумушларыбыз да жыйылышларыны көрүптөнгендиди. Биз этген бир-бир мадарладан сора сабийле атларга,

сөлөширге, жамауатха кыошулургыа да итинги башлап аңдыла. Бидилери уа тепсенгек окуна этедиле», — дегенди. Андан сора докладчы кыдалар проекте бла ишленгенин, кимле бла байланы этгендери да билдиргенди. Сөз ючюн, Нальчикде Урууну эмда социал кыоруулау арады министрстволаны бла ведомстволаны бир кыаууну бла бирге ишленуо юсонден келишимле этгенди. Ала аутист сабийлеге тиз-реклериинде жашууга юй-

ренирге болушадыла. Алай келишимле Т.Мальбахов атлы миллет билетокка, «Спартак» стадион, Музыка театр, Суратлау искусстволаны музейи, «Орешка» сабий юкю ара эм башкала бла этилгенди. Быйыл «Инклюзияны тийриси — огуртулуку тийриси» деген проектни да хазырлаганбыз. Анга көрө, биз аутизм аурулары болганды аны башха сабийле бла бирге ойнарга, абериле ишлерге, шүхүлүк жюртюрге да юйретебиз. Жылы башындан бери

аны чеклеринде эки тюбешуу бардырганыбыз: пицца хазырлау жаңы бла мастер-класс эмда арт-терапия. Бу иш андан ары бардырылганды», — деп ышандырганды Амина Бадракова. Жыйылууга келген ата-аналар Республикалы психология-медияна-социал арадан устас-логопед Ирина Дзахмышеввага тынгылаңандыла. Ол энчи сабийлени сөзсөзсөз аныгарны саптууларын аныгарга кюрешигенди эмда алачы багычуу амаллары бла да шагьрейлендиргенди.

Аутизмни алгачыда кыла ачыкчаларга болуугу юсонден а КыР-ни Сапукч сакылау министрствосуну психоневрология диспансеринден спецналист Мадина Дюхова билдиргенди. Прохладныйде интернаты устас-психолог Иина Коджканын оюмуна кере уа, аутизмден ауруганын сабийлени психологияларына да кыйгырырга керекди. Ахырында ата-анала спецналистге көп соруула бергенди, тынгыла жуулап да алгандыла. Ол кун дагыда сурат ишлеуден, пластилин бла абериле этиуден мастер-классла этгенди. Энчи сабийле эткен аберилден эмда «Жаууну сабийлери» деген көрмочюле да кыралгандыла. Залда олтурганла концерт программасы да сөйлөк кыралгандыла.

Спорт

Даражалы эришууге тошерге итине

Россейни Жигити Максим Серафимовну хурметине Уфада грек-рим тутушунда Россейни биринчилиги кыралганды. Анга кыралы 65 регионундан алты жюзеу жюзеу спортчу кыташкандыла. Хорлаганла Европагы биринчилиге тутушуга эркинлик берилгени сабийли, аны жерле ючюн кыбаты кирсе барганды. Республикалы келечилери битеу да 7 майдал кыташканды. Алай бла кеслерини аурулулаңа кыда сауэга жерлеге Руслан Джинов, Балаланы Алий, Салим Хушов эм башкала чыккандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ ЗУЛЬФИЯ.

Шахматла

Айырмалылагыа — грамотала эм майдалла

Республиканы Спорт министрствосуну бидиргенге көрө, бу кюнчюде Нальчик шахарны шахматладан «Тамаша шашкала» эрмишюно регион кезиуто өтгөндү. Ол «Ладья» шахмат эм шашка спорт клубда барууну (Кантемир Сабанов, Жанран Бекешев, Эльдар Игров бла Милена Сабанова) чыкканды. Экинчи жери — Янкийн орта школ (Емельянов Казбек, Габаланы Амир, Гуталаны Хусейин, Табаксылоаны Ашар), ючюнчюно уа Четемгиновын 5-чи номерли мектеб (Балаланы Алена, Тамараны Масилов, Даниил Шюгенов, Атия Гюнова) алгандыла. Команда эмда энчи четда хорлаганла бла призёрла КыР-ни Спорт министрствосуну грамоталары бла майдаллары бла сауэлангандыла.

Додуланни Мадина.

Сахна

Малкыр театр кыраучуларын сакыйды

Кырумиланы Кылаын аты Малкыр кырал драма театр сахна искусствону сойюгенни сакыйды: 8 апрельде 19:00 сагытта — «Мамырлык, кыуачын сизге, саул!» концерт программа; 15 апрельде 19:00 сагытта — «Философияны доктору». Б. Нушдини пьесасына көрө комедия; 23 апрельде 19:00 сагытта — «Киеулук».

Жантуулары Иссаны пьесасына көрө комедия; 29 апрельде 19:00 сагытта — «Саудюгерчиле». М. Горькийни пьесасына көрө драма. Бардырылык жер: «Кырумиланы Кылаын аты Малкыр кырал драма театр». Балкарская орам, 2. Телефонла: 8-928 708-44-09, 8-928 720-87-05.

Сынуу

Тилибизни шатык билгенле ачыккылангандыла

Март айда кырачай-малкыр тилден бла адабияттан школчулары аралардан да федрал даражада бардырганын олимпиада этгенди. Анга Кырачай-Черек эм Кыбарты-Малкыр республикаладан 6-11-чи классада окуганын 100ге жууку сабий кыташканды. Ала кырачай-малкыр тили сөз байлыгынын, грамматикасынын, адабияттан кесерини хунелери көрүптөнгенди. Олимпиада энчи кезиге белонгон энчи. Биринчиси декабрь эм январь айда этгенди. Анда окуучула юйлеринде сорудула жуууларын жазгандыла. Аны эсептерине көрө, 21 марта Нальчик эм Кыбарта шахарлада этген

2-чи кезиге эки жыйырмадан артык окуучу чыкканды. Аны бардырууга Х.М.Берков аты Кыбарты-Малкыр кырал университетини кырачай-малкыр филология кафедрасыны эм Алийланы Умар аты Кырачай-Черек кырал университетини кырачай-малкыр эм ногый филология кафедрасыны устаслары кыташкандыла. Бизде экинчи кезиге 12 окуучу хорлагандыла. Ала экинчи (5) эм ючюнчю (7) даражалы дипломлага тийишли болгандыла. Хорлаганылдан бийик окуу юйлерге филология эм педагогика устасылары сайлап киргирге сойюнгөле болла кыошулукудла. Балланы юч-

лери, ЕГЭ-деча, 4 жылга сакынады. Аны тилибизни иги билгенле уа былдыла: Газаланы Салима — Нальчик шахарны 1-чи номерли гимназиясыны 11-чи классыны окуучуу, 2-чи даражалы диплом; Чочыйланы Джамия — Шапушка эли АТ. Кешожа аты 2-чи номерли школуну 11-чи классыны окуучуу, 3-чю даражалы диплом; Локийланы Марат — Төбөн Чегем эли школуну 11-чи классыны окуучуу, 3-чю даражалы диплом; Пойолоканы Мансур бла Османланы Фатима — Эльбурс эли школуну 8-чи классыны окуучулары, 2-чи даражалы диплом; Алтууланы Казбек — Огары Малкырады 2-чи номерли школуну 8-чи классыны окуучуу, 2-чи даражалы диплом; Батталаны Алия — Огары Малкырады 2-чи номерли школуну 11-чи классыны окуучуу, 3-чю даражалы диплом; Отарланы Феруза, Султанбекланы Заира, Балылананы Сабира — Кен-Юлпөт эли Доттуланы Ахметаны этен жюртюктөн 1-чи школуну 9-чу, 10-чу эм 11-чи классларыны окуучулары, 3-чю даражалы диплома; Текуланы Мариям — Көндөлөн эли Додтуланы Аманжоланы этен жюртюктөн 1-чи школуну 11-чи классыны окуучуу, 2-чи даражалы диплом.

ТАПКАСХАНЛАНЫ Аминат.

Сапукч Жетишмелеге таукеллендирген көрмочюле

Көп болмай «Стандарты и качество» халкка арагы журналда Кыбарты-Малкырады сапукч сакылау бөлүмюно жетишмелерини юсонден жазылганды. Ол санда «кешожа бла кыркыурусулукуу жалгытуу тийишли даражада болганы белгиленгенди, деп билдирди КыР-ни Сапукч сакылау министрствосундан. Бюгонюкчюде республика сапукч сакылау бөлүмде жетишмелери бла ол алычы регионун тизмесине киреди. Бизде өлгөнчю санын кыралда орта эсептен — алычы көрөгө, кылаңкылаңы араларында уа тогузу көрөгө азайтырга кыюлдан келгенди. Арт жылда инфактидан өлгөнчю саны да эки жер азайганды. Андан сора да, онкология ауруларына башлана турганын кезилеринде ачыккыла мектеп тири хыйралганды. Анга регионда сапукч сакылау бла байланы инфраструктураны жаңгыртуу тийишли халда ону этуу да себеттик этгендиди. МАГОМЕТГАЛИНЫ Сулейман.

Баш редактор КЫОНАКЛАНЫ Хасан РЕДАКЦИЯНЫ РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛЮМЛЕРИ: ТЕЛЕФОНЛА: РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР: ТЕЛЕФОНЛА: РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР: ТЕЛЕФОНЛА: РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР: ТЕЛЕФОНЛА: РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР: ТЕЛЕФОНЛА: РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР: ТЕЛЕФОНЛА: РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР: ТЕЛЕФОНЛА: РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР